

Työelämäfoorumi II/2026 – Häiriöosaamisen ulottuvuudet ja kehittämistarpeet

LAAJENNETTU YHTEENVETO

Tilaisuuden tavoite

Tilaisuuden tavoitteena oli tarkastella häiriöosaamista laajasti osana koulutusta, työelämää ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta sekä tunnistaa konkreettisia kehittämistarpeita ja -toimia eri koulutusasteille ja organisaatioille.

Keskeinen sisältö ja puheenvuorot

1. Häiriöosaamisen lähtökohdat ja koulutuspolku

Tilaisuudessa esiteltiin Ennakointiakatemiassa laadittu häiriöosaamisen koulutuspolkumalli, joka kattaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toisen asteen, korkeakoulut, vapaan sivistystyön sekä työelämän. Häiriöosaaminen määriteltiin kyvyksi tunnistaa, ennakoida, hallita ja toimia erilaisissa häiriö-, kriisi- ja poikkeustilanteissa – ei häiriöiden tuottamisena, vaan niiden hallintana ja resilienssin vahvistamisena.

2. Arjen turvallisuus ja moniammatillinen yhteistyö (poliisi–kaupunki)

Puheenvuorossa korostettiin yhteistyötä viranomaisten, kuntien, oppilaitosten ja järjestöjen välillä, erityisesti lasten ja nuorten häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisyssä. Keskeisiä teemoja olivat ankkuritoiminta, tilannekuvan jakaminen, ennaltaehkäisevä työ sekä siirtymä reagoinnista ennakointiin.

3. Ajankohtainen turvallisuus- ja varautumistilanne

Kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta todettiin, että turvallisuusympäristö on muuttunut pysyvästi ja ennakoitavuus on heikentynyt. Varautumisen, jatkuvuudenhallinnan ja resilienssin merkitys korostuu kaikilla tasoilla: yksilössä, organisaatioissa, alueilla ja kansallisella tasolla. Kriittinen infrastruktuuri, digitaalinen turvallisuus, logistiikka sekä energian, ruoan ja veden saatavuus nousivat keskiöön.

4. Hybriditurvallisuuden osaajakoulutus (Turun AMK)

Tilaisuudessa esiteltiin uusi, ylemmän AMK-tason hybriditurvallisuuden osaajakoulutus. Koulutus vastaa tarpeeseen yhdistää kyberturvallisuus, informaatiovaikuttaminen, kriisinkestävyys ja kokonaisturvallisuus yhden kokonaisuuden alle ja suunnataan julkishallinnon, yritysten, turvallisuusalan ja viestinnän asiantuntijoille.

5. Hybridivaikuttamisen historia, nykytila ja tulevaisuus

Puheenvuorossa tarkasteltiin erityisesti Venäjän harjoittamaa hybridivaikuttamista, sen keinoja (kyberoperaatiot, disinformaatio, taloudellinen painostus, vaalivaikuttaminen) ja toimintalogiikkaa. Korostettiin, että ilmiö ei ole uusi, mutta digitalisaatio ja tekoäly ovat muuttaneet vaikuttamisen mittakaavaa. Vastatoimina painotettiin resilienssiä, kriittistä ajattelua, medialukutaitoa, avointa viestintää ja koulutusta.

Ryhmätyöskentelyn keskeiset havainnot

Hyviksi havaitut käytännöt

- Selkeät vastuut ja toimintamallit häiriötilanteissa
- Säännöllinen varautumis- ja turvallisuusharjoittelu
- Yhteisöllisyyden, vuorovaikutuksen ja työhyvinvoinnin tukeminen
- Kyber- ja digiturvallisuusosaaminen sekä viestintätaidot
- Verkostomainen yhteistyö eri toimijoiden välillä

Kehittämistarpeet

- Häiriöosaamisen *minimitason* määrittely kaikille kansalaisille
- Selkeä häiriöosaamisen koulutuspolku eri koulutusasteille
- Käytännönläheiset harjoitukset, simulaatiot ja toimintamallit
- Kyberresilienssin kytkeminen osaksi medialukutaitoa
- Ennakoinnin ja varautumisen vahvempi integrointi opetukseen ja työelämään

Yhteenveto

Tilaisuus toi esiin, että häiriöosaaminen on keskeinen tulevaisuustaito, joka yhdistää turvallisuuden, koulutuksen, työelämän ja kansalaisvalmiudet. Keskeinen viesti oli siirtymä reaktiivisesta toiminnasta ennakoivaan, yhteisölliseen ja verkostomaiseen kehittämiseen. Häiriöosaamisen vahvistaminen edellyttää systemaattista koulutuspolkua, moniammatillista yhteistyötä sekä käytännönläheisiä ratkaisuja arjen tasolla.

Jos haluat, voin:

- lyhentää tämän **yhden sivun muistio- tai raporttiversioksi**
- muotoilla ”**Päätelmät ja jatkotoimenpiteet**” -osion
- tehdä tästä **PowerPoint-yhteenvedon** tai

RYHMÄTEHTÄVÄ 1 – Häiriöosaamisen nykytila ja kehittämistarpeet

1A. Hyviksi havaitut käytännöt oppilaitoksissa ja organisaatioissa

- **Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen:** ryhmäytyminen, yhteiset harrastukset, liikunta ja turvallinen aikuisuus vähentävät häiriöitä ja syrjäytymistä.
- **Ennakointi ja varautuminen osana arkea:** säännölliset riskikartoitukset, turvallisuuskävelyt, poistumis- ja sisälle suojautumisharjoitukset, ajantasaiset varautumissuunnitelmat.
- **Henkilöstön rooli ja vastuu:** koko yhteisön vastuullinen havainnointi, koulutetut vastuuhenkilöt, erityisopettajien ja tukipalveluiden nopea saatavuus.
- **Viestintä ja tekniset ratkaisut:** toimivat hälytys- ja viestintäkanavat, kulunvalvonta, tilaturvallisuusratkaisut tilanteen mukaan.
- **Hyvinvointi- ja mielenterveystuki:** matalan kynnyksen tuki nuorille, liikunnan ja harrastamisen mahdollistaminen, maahanmuuttajien tukeminen osallisuuteen.
- **Media- ja kyberturvallisuustaidot:** medialukutaidon ja tietoturvaosaamisen vahvistaminen, huijausviestiharjoitukset.

1B. Uudet kehittämissideat ja havaitut puutteet

- **Häiriöosaamisen vähimmäistaso kaikille:** määritellään minimi, jonka jokaisen opiskelijan ja työntekijän tulee osata.
- **Selkeä vastuunjako:** kuka tekee mitä häiriötilanteessa – ei pelkkiä yleiskirjauksia.
- **Uudet verkostot:** yhteistyö viranomaisten, yritysten, huoltovarmuustoimijoiden ja kolmannen sektorin kanssa.
- **Käytännönläheiset harjoitukset:** työpajat, caset, simulaatiot (myös digitaaliset ja pelilliset).
- **Fyysisen toimintakyvyn ja yhteishengen merkitys:** liikunta ja toiminnallisuus osaksi häiriöosaamista.
- **Varautumisajattelun tuominen varhain:** jo perusopetuksessa, jatkumo toiselle asteelle.

RYHMÄTEHTÄVÄ 2 – Konkreettiset ratkaisut ja toimintamallit

1. Häiriötilanteista selviytymisen taitaja – kansalais- ja organisaatiomalli

(Vastaa tarpeeseen: yhtenäinen minimitaso, vastuunjako, ennakointi)

- **Mikä?**
Häiriötilanteista selviytymisen *kansalaistaitaja* ja *organisaatiotaitaja* – osaamismerkki/sertifikaatti.
- **Kenelle?**
Kaikille koulutusasteille (painotus toiselle asteelle), organisaatioille ja yrityksille.
- **Mitä taitoja kehitetty?**
Varautuminen, turvallisuustoiminta, kriisiviestintä, media- ja kyberturvallisuus, arjen resilienssi.
- **Kenen kanssa?**
Kunnat, pelastuslaitos, poliisi, Huoltovarmuuskeskus, oppilaitokset, Business Turku.
- **Pilotti 2026–2027**
Verkkokoulutus + paikalliset harjoitukset, mahdollinen tutkinnon osa ammatillisessa koulutuksessa, EU-hankerahoitus.

2. Lajikokeilu ja toiminnallinen yhteisöllisyys

(Vastaa tarpeeseen: hyvinvointi, osallisuus, häiriöiden ennaltaehkäisy)

- **Mikä?**
Matalan kynnyksen *lajikokeilumalli* ja yhteiset teemapäivät.
- **Kenelle?**
Ammatillinen koulutus ja lukio (laajennettavissa muille asteille).
- **Mitä taitoja kehitetty?**
Ryhmäytyminen, luottamus, kansalaistaidot, fyysinen ja psyykinen toimintakyky, polarisaation ehkäisy.
- **Kenen kanssa?**
Liikunta-alan yritykset, järjestöt, poliisi, pelastuslaitos, terveydenhuolto.
- **Pilotti 2026–2027**
Useita lajipäiviä lukuvuoden aikana; opiskelijalähtöinen toteutus. Malli jo pilotoitu ja saanut erittäin hyvää palautetta.

3. Häiriötilanneharjoitukset ja simulaatiot

(Vastaa tarpeeseen: käytännön osaaminen, varautumisen konkretisoiminen)

- **Mikä?**
Säännölliset kriisi- ja häiriöharjoitukset (esim. evakuointi, sisälle suojautuminen, kyber- ja viestintähäiriöt).
- **Kenelle?**
Oppilaitosten henkilöstö ja opiskelijat.
- **Mitä taitoja kehittyy?**
Toimintavarmuus, yhteistyö, roolien ymmärtäminen, stressinsietokyky.
- **Kenen kanssa?**
Pelastuslaitos, poliisi, kunnat, asiantuntijaorganisaatiot.
- **Pilotti 2026–2027**
Lyhyet, toistuvat harjoitukset osaksi vuosikelloa; osin pelillistetty toteutus.

4. Media- ja kyberturvallisuuden vahvistettu polku

(Vastaa tarpeeseen: uudet uhat, informaatiovaikuttaminen)

- **Mikä?**
Media- ja kyberturvallisuus osana häiriöosaamista (“tietoturvakartit”, huijausviestiharjoitukset).
- **Kenelle?**
Opiskelijat, opettajat, johto.
- **Pilotti**
Säännölliset ajankohtaisinfot ja pienet harjoitukset, linkitys taitajamalliin.

Yhteenvetona

Padlet-koosteessa korostuu siirtymä **yksittäisistä turvallisuustoimista kohti kokonaisvaltaista häiriöosaamista**, jossa yhdistyvät **ennakointi, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja selkeä vastuunjako**. Ryhmätehtävä 1 tunnistaa tarpeet ja hyvät käytännöt, ja ryhmätehtävä 2 kokoaa niistä **konkreettisia, skaalautuvia ja pilotoitavia ratkaisuja vuosille 2026–2027**.